

Honingopbrengst en gezondheid van het volk

Tekst Chrys Charpentier, foto's Abe Maaijen

Een merkwaardig fenomeen lijkt steeds meer imkers in zijn greep te krijgen: Honing uit een volk halen zou de gezondheid van het volk negatief beïnvloeden.

Door volken honing af te nemen, zouden de bijen tot de spreekwoordelijke melkkoe verworden. En, zoals ons dat geleerd wordt, geeft dat zwakke, uitgemergelde koeien dus zwakke volken. Niet alleen 'koeienboeren' hebben te lijden onder dit negatieve imago. Dat lot lijkt ook 'bijenboeren' die honing oogsten beschoren. Bij een slechte oogst door ziekte en/of sterfte onder de volken wordt er dan ook vaak geroepen: "Maar ik doe het niet voor de honing maar voor het plezier van het bijenhouden". Helaas zijn dit vaak ook de imkers die niets onnatuurlijks met de bijen willen doen en eigenlijk alleen willen kijken. Met veel zieke en dode volken tot gevolg.

Wat zijn de belangrijkste factoren die de honingopbrengst beïnvloeden?

1. De gezondheid van het volk
2. Het drachtgebied
3. De imkermethode
4. Het weer

Deze factoren kunnen elkaar onderling ook nog beïnvloeden. Zo zal bijvoorbeeld het drachtgebied en de imkermethode ook invloed hebben op bijengezondheid. Andersom geldt dit niet. Hoewel de bijengezondheid eigenlijk wel invloed zou moeten hebben op de imkermethode. De imker speelt bij alle vier de factoren een belangrijke rol. Het weer heb je als imker niet in de hand zul je zeggen, maar je zal hier wel op moeten reageren bij het verzorgen van de volken.

Laten we de vier punten en de invloed op honingopbrengst eens één voor één bekijken.

1. Naast infecties kan ook een gebrek aan eiwit de gezondheid van het volk negatief beïnvloeden. Beide gaan ten koste van de haalcapaciteit van een volk. Leervermogen en leeftijd nemen namelijk af. Daarnaast functioneren de voedsapklieren niet optimaal waardoor de voeding van de larven wordt aangetast. Dit levert een nog zwakkere generatie jonge bijen en voedsters op. Als de vliegbijen nog functioneren, is dat maar kort. Dit is een vicieuze cirkel, die in ernstige gevallen zelfs een dood volk kan opleveren. Eiwitgebrek en de meeste ziekten veroorzaken een slecht werkend immuunsysteem, een tekort aan voedsap en korter levende bijen. Bij een energietekort maar ook bij een eiwittekort wordt de legcapaciteit van de moeder teruggebracht en worden zelfs larven gekannibaliseerd. Al met al is een kwijnend volk, dat de eventuele dracht niet kan benutten, het resultaat.

2. De meeste ervaren imkers weten dat als de dracht goed is de volken floreren. Het is dus zaak voor de imker om het aantal volken in overeenstemming met de drachtmogelijkheden te brengen. Een alternatief hierbij is reizen met de bijen. Helaas is dit laatste steeds moeilijker. Veel instanties prefereren de dubieuze rapporten van het E.I.S., over het verdringen van de solitaire bij in de natuurgebieden met goede dracht, boven degelijk onderzoek. Het is gemakkelijker de honingbij als boosdoener aan te wijzen dan zelf stappen te ondernemen om de leefomgeving van de solitaire bij te behouden of te verbeteren. De meeste

Honing uit de slinger met zeef

natuurgebieden geven een gevarieerd aanbod van stuifmeel en dus eiwitten. Ook nectar is hier meestal geen probleem. Bij reizen naar een monocultuur zoals koolzaad of andere landbouwgewassen is het aanbod aan eiwitten minder gevarieerd. Dit kan bij zeer lange dracht voor tekorten aan bepaalde aminozuren zorgen. Ook zal de belasting met bestrijdingsmiddelen hier hoger zijn.

3. Iedere imker heeft zijn eigen methode of ontwikkelt deze in de loop van de tijd. Alle methodes zijn goed, zolang je maar leert van je fouten en ze niet star toepast. Beweeg mee met de seizoenen, het weer, veranderende omstandigheden en nieuwe inzichten. Ikzelf ben erg gecharmeerd van broedbeperking vanaf het voorjaar tot juli. Gezondheidstechnisch zitten er voordelen aan. De eiwitbehoefte van een volk is veel lager, waardoor tekorten veel minder voorkomen. Meestal wordt er zelfs veel meer stuifmeel gehaald dan op dat moment nodig is en ontstaan er reserves. De bijen hebben een goed ontwikkeld eiwitvetlichaam. Dit voorkomt de nadelen die onder factor 1 genoemd zijn. Bovendien blijft het broednest compact en is de verhouding broed en voedsters gunstiger. De temperaturen in het gehele broednest, ook langs de randen, zijn optimaal. Hierdoor wordt de ontwikkeling van varroamijten, en de bijbehorende virussen, afgeremd. Mijn mening is ook dat het snijden van darrenbroed een onderdeel zou moeten zijn van een goede imkermethode. Uit elk onderzoek blijkt dit een wezenlijke bijdrage te leveren aan het terugbrengen van de varroabesmetting. Het is ook de simpelste behandelmethode die in drachtomstandigheden toegepast kan worden. Als de dracht en het volk goed zijn, moet je als imker niet achterover gaan leunen maar goed in de gaten houden of er voldoende ruimte blijft voor broed en opslag voor de honing. Zeker in de zomer is bij zeer goede dracht het verhoning van het broednest een risico en dat kan ten koste gaan van de aanmaak van voldoende winterbijen. Hoe later in het seizoen, des te dichter de bijen de voorraad bij of in het broednest opslaan. Je moet dan zorgen voor voldoende ruimte in het broednest. En vergeet niet de continue aandacht voor Varroa. Welke methode je ook gebruikt, de bestrijding van Varroa moet er een onderdeel van zijn.

4. Niets zo wisselvallig als het weer. Dat klopt als een bus. Je kunt er niets aan doen maar je kunt er wel degelijk rekening mee houden. Bij lang slecht vliegweer moet je soms bijvoeren om grote broednesten (rasafhankelijk) te onderhouden. Echter, drijfvoeren kan de verhouding van voedsters en larven zodanig beïnvloeden dat de broedzorg juist weer verslechtert. Het probleem van onvoldoende eiwitten is wat lastiger op te lossen. Echt goede stuifmeelvervangers zijn er helaas nog niet, maar iets is beter dan niets. Bij aanhoudend droog weer, is er dan nog voldoende water? Bij twijfel zorg je voor een bijenkroeg. Waar het weer ook een zeer belangrijke rol speelt zijn omstandigheden tijdens de varroabehandeling. Weersvoorspellingen kloppen lang niet altijd, maar probeer er toch zo veel mogelijk rekening mee te houden bij het kiezen van een methode en bestrijdingsmiddel.

Honingpot vullen

De varroalade is een discussiepunt. Eronder of niet, afhankelijk van de weersomstandigheden? Of gewoon het hele jaar door eronder mits er een verhoogde bodem is? Het laatste heeft mijn voorkeur, zeker ook vergeleken met natuurlijke omstandigheden. Daarover gesproken, een goed geïsoleerde kast is natuurlijker en heeft voordelen voor de bijen in zomer en winter. In een holle boom bouwen de bijen van boven naar beneden. Een holle boom is van onder altijd gesloten. Dus ook in de kast een verhoogde bodem en varroalade gesloten.

Samengevat: we imkeren inderdaad niet voor de honing, maar het is wel de beloning die je krijgt als je jouw volken goed verzorgt en gezond houdt. 🟡